

Eläytymismenetelmäaineistojen muuttuva luonne?

Jari Eskola & Ilona Nikanto & Satu Virtanen

Terrorismin uhka mediassa. Ilmastonmuutos ja kasvatustiede. Muutosjohtaminen korkeakoulujen yhdistymisessä. Uuden opetussuunnitelman seuraukset. Digitaaliset osaamismerkit.

Tunnetusti elämme melkoisten muutosten aikaa ja tämä koskee tietenkin myös kasvatusta. Tämän kasvatuksen eri ilmiöitä käsittelevän artikkelikokoelman keskeisiä katalyyttejä ja teemoja ovat kasvatuksen ja kasvatusympäristön muutokset. Kaikki artikkelit perustuvat nopearytmiseen tutkimukseen, lähes kaikki osaprojektit on käynnistetty vuosi sitten syksyllä 2017.

Kaikki kokoelman tutkimusartikkelit perustuvat nk. eläytymismenetelmän (Eskola 1997; 1998; Eskola & Suoranta 1998; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009; Wallin ym. 2015; Eskola ym. 2018) käyttöön. Eläytymismenetelmällä tarkoitetaan tiedonhankintamenetelmää, jossa vastaajat kirjoittavat kertomuksen tutkijan antaman, kehyskertomukseksi kutsutun orientaation perusteella. Kehyskertomuksia on vähintään kaksi erilaista, joten aineisto analysoidaan tavallaan kahteen kertaan: sekä normaalina tutkimuksen tematiikasta kertovana laadullisena aineistona että kokeellisen tutkimuksen asetelmaa imitoiden pelkistäen sitä, mikä vastauksissa muuttuu, kun kehyskertomuksessa muutetaan yhtä keskeistä tekijää.

Vuosi sitten ilmestyneessä teoksessa *Eläytymismenetelmä 2017. Perusteema ja 11 muunnelmaa* (Eskola ym. 2017b) kaivattiin (Eskola 2017a) menetelmän käyttöön teoreettista kurinpalautusta ja analyysimenetelmiin syventymistä. Samassa yhteydessä ennustettiin, että monikieliset aineistot ja erilaiset sähköiset tavat kerätä aineistoa tulevat yleistymään. Eläytymismenetelmän soveltamisen hyviä käytäntöjä, aineistojen analysointia ja metodologisia kysymyksiä pohdimme tarkemmin teoksen liiteosan artikkeleissa.

Tämän kokoelman aineistoista suurin osa onkin kerätty sähköisesti. Tämä siirtymä on hyvä esimerkki siitä, kuinka näennäisesti pieneltä vaikuttava muutos aineistojen keräämisessä tuottaa myös metodologista pohdintaa vaativia haasteita. Ensinnäkin, sähköisen aineiston kerääminen ei ole mikään helppo ratkaisu, pikemminkin päinvastoin. Useimpien tämän kokoelman tutkimusartikkeleiden kerääminen oli varsin työlästä, erittäin paljon työläämpää kuin vaikkapa koulun kaikkien oppilaiden kokoaminen yhteen, jolloin aineiston kerääminen kestäisi 20 minuutissa ja litteroi neljässä tunnissa. Sama hankaluus koskee toki nykypäivänä osapuilleen kaikkea tutkimusaineiston keräämistä.

Toiseksi, sähköisesti kerätyt vastaukset ovat pääsääntöisesti paljon käsin kirjoitettuja tarinoita pidempiä. Vuosi sitten ilmestyneessä teoksessa (Eskola 2017b) vastausten keskipituus oli noin 50 sanaa, tämän kokoelman tutkimusaineistojen vastausten keskipituus on noin kaksinkertainen. Kerätyt aineistot ovat kirjaimellisesti tarinoita; useimmiten – vaan ei aina – kokonaisia kertomuksia, pohdittuja ja punnittuja kannanottoja kehyskertomuksessa tarjottuun tematiikkaan. Tosin vastausten pituus ei selity suoraan tekniikalla, sillä tämänkin teoksen aineistoista yksi analysoinnin kannalta rikkaimmista ja laajimmista on tuotettu käsin kirjoitettuna. Jos – niin kuin menetelmän alkuperäinen idea oli – käytetyt kehyskertomukset ovat innostavia ja kirjoittamiselle on varattu riittävästi aikaa, niin kirjoittamisen tapa ei ratkaise aineistosta oikeastaan mitään.

Toiseksi, aineistojen luonne on muuttunut kenties ratkaisevalla tavalla. Kun parhaimmillaan aineistosta voi sanoa sen edustavan jotain tiettyä perusjoukkoa, kuten *Eläytymismenetelmä 2017* -kokoelmassa hyödynnetyistä, yhdellä kertaa kaikilta oppilaitoksen oppilailta kerätyistä aineistoista voi sanoa, on tilanne toinen sähköisten aineistojen kohdalla. Kerätessä aineistoja säh-

köisesti enemmän tai vähemmän avoimilla aineistonkeruupyynnöillä emme loppujen lopuksi tiedä miten aineistot ovat valikoituneet. Todennäköistä on, että vaikkapa Tampere3-prosessista kertoivat ne, joilla on siitä jotain sanomista aivan samoin kuin vaikkapa digitaalista osaamismerkeistä. Toisaalta yhdestä lukioista koottu aineisto on valikoitunut nimenomaan sen lukion oppilaisiin.

Aineistojen luonne vaatii jatkossa enemmän pohdintaa, mutta tämä ei koske missään nimessä vain eläytymismenetelmää, vaan yhä enemmän on siirrytty hyvinkin valikoituneisiin aineistoihin; julkaistaanhan alan arvostetuissa tiedelehdissä nykyään kyselyaineistoon perustuvia tutkimuksia, joiden vastausprosentti on ollut kymmenen. Pidemmät ja rikkaammat vastaukset ovat kaiken kaikkiaan tutkijan kannalta ilmeinen etu, varsinkin jos niitä on onnistunut keräämään riittävän monelta vastaajalta. On kuitenkin syytä kysyä, onko jatkossa analyysitapoja kehitettävä narratiivisempaan suuntaan ja unohdettava perinteinen puhe vastaajien käsityksistä. Joka tapauksessa jatkossa on palattava entistä vahvemmin eläytymismenetelmän perusideaan, eli kehyskerotomusten varioinnin tuottaman ilmiön logiikan pelkistämiseen.

Perinteiset ajatukset aineiston edustavuudesta eivät siis ole relevantteja tämän kaltaisessa tutkimuksessa, vaan tutkijan on pohdittava tulostensa käytökelpoisuutta toisella tavalla. Hyvässä tutkimuksessa on edelleenkin yksi mielenkiintoinen ajatus tai idea, enempää ei tarvita. Hyvä ihmistieteellinen tutkimus antaa lukijalleen ajattelemisen aihetta: lukijana voin olla vapaasti eri mieltä kirjoittajan kanssa, mutta en myöskään voi sanoa, ettei kirjoittajan esittämälläkin tavalla voi ajatella. Olennaisinta siis edelleenkin on se, että tutkimus on kaikin tavoin uskottava.

Varsin kauan sitten (Eskola 1990) eläytymismenetelmän väitettiin sopivan silloista kenkämainosta mukailen henkilöille, jotka kulkevat omia polkujaan. Tässä kokoelmassa ote on huomattavasti striktimpi, vaalien tiukkaa tieteellisen artikkelin rakenteen formaattia. Onko siis vaihtoehtoisten raporttikaavojen aika ohi (vrt. Eskola 2006)? Mahdollisesti, mutta jatkossakin eläytymismenetelmän kaltaiset nopeakäyttöiset, usein tulevaisuuteen suuntaavat, vastaajien käsityksiä monipuolisesti ja avoimesti luotaavat menetelmät ovat tarpeellisia, myös niiden kaikessa villeydessään, niin kasvatustieteissä kuin monella muullakin alalla.

Artikkelissa *Tyttö tuollainen – kertomuksia tyttöydestä*, tutkitaan tyttöyden rakentumista alakouluikäisten tyttöjen kuvaamana. Artikkelissa selvitetään, miten 10–11-vuotiaat tytöt rakentavat kertomuksissaan tyttöyttä, ja miten he tekevät erontekoa tavallisuuden ja epätavallisuuden välille. Tyttöjen kirjoittamat tarinat osoittavat, että tyttöyteen liittyvät odotukset ovat edelleen varsin perinteisiä ja tyttöyden normi tytöille itselleen kovin selvä. Tästä huolimatta tarinoista oli tulkittavissa myös tyttöyden erilaiset, tarjolla olevat roolit. Näyttää siltä, että vaikka tytöt näyttäisivät hyvin tunnistavan, mitä heiltä sukupuolensa edustajina odotetaan, he itse kuitenkin suhtautuvat erilaisuuteen varsin hyväksyvästi. Aineiston perusteella tyttöys rakentuu kuuden tekijän myötä: ulkoisen olemuksen, luonteenpiirteiden ja käytöksen, koulumenestyksen, harastusten sekä ystävien ja perheen kautta. ”Normaalius” täytyy saavuttaa jokaisessa kategoriassa. Toisaalta sukupuoltaan voi rakentaa myös tietoisesti vastakarvaan, tästä esimerkkinä tarinoista konstruoitu epätavallisen tytön tyyppi: määrätietoinen johtaja, joka vähät välittää muiden mielipiteistä.

Väkivaltautisoinnista on tullut osa päivittäistä tietotulvaamme. Samaan aikaan uutiset ovat muuttuneet viihteellisemmiksi ja niissä hyödynnetään yhä useammin kertomuksellisuuden keinoja. Hyvässä kertomuksessa seurataan yleensä kahden ääripään, hyvän ja pahan taistelua, ja tämä perinteisen tarinankerronnan piirre on tullut entistä voimakkaammin osaksi myös uutismaailmaa. Artikkelissa *”Keitä ne on ne sankarit?” Uutisten väkivaltakertomusten sankarit ja konnat lasten silmin* kartoitetaan lasten käsityksiä väkivaltautisten sankareista ja konnista. Tutkimuksessa selvitettiin millaisia sankari- ja konnahahmoja lapset näkevät väkivaltaisista tapahtumista kertovissa uutisissa ja vastaavatko lasten mielikuvat uutisten esittämiä kuvauksia. Tutkimuksen taustalla oli kiinnostus uutisten omalta osaltaan vahvistamia stereotyyppioita ja näiden stereotyyppioiden kasvatuksellista merkitystä kohtaan. Tulokset osoittivat, että uutisten ja muun median välittämät kuvaukset toistuvat ainakin jossakin määrin lasten mielikuvissa ja käsityksissä. Kiinnostava havainto oli myös, että viittauksia terroristisiin iskuihin ei aineistosta juurikaan löytynyt, huolimatta terrorismin varsin suuresta näkyvyydestä uutisissa.

Monissa perheissä keskustelut nuorten kännykän käytöstä ja sen rajoittamisesta ovat arkipäivää. Myös mediassa nuorten kännykän käyttö on toistuvasti esillä, saaden usein joko korostuneen positiivisen tai negatiivisen sävyn. Tutkijat puolestaan ovat huomanneet, että nuorten kännykän käytön ympärillä käytävästä keskustelusta puuttuu usein nuorten oma näkökulma. Artikkeleissa *Nuoren kännykän käytön rajoittamisen puheeksiotto* tarkastellaan nuorten tuottamien kertomusten avulla sitä, millaisia kertomisen tapoja ja selontekoja nuorilla on käytössään kirjoittaessaan perheissä käytävistä keskusteluista kännykän käyttöön liittyen. Tutkimuksessa haluttiin paikantaa, millaisia kulttuurisia resursseja hyödyntäen tarinoissa jäsennetään nuoren ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Tarinoiden vanhempien ja nuoren välistä vuorovaikutusta tarkasteltiin erityisesti vuorovaikutussiirtojen näkökulmasta pohtien sitä, miksi ja milloin keskustelut kännykän käytön rajoittamisesta päätyvät erimielisyyteen tai yhteisymmärrykseen nuoren ja vanhemman välillä. Tulosten mukaan kännykän käytön rajoittamiseen tähtäävissä keskusteluissa on yhteisymmärryksen saavuttamiseksi tärkeää, että vanhemmat ovat valmiita huomioimaan myös nuoren näkökulmia ja pyrkivät ymmärtämään kännykän käyttöä nuoren merkitysmaailmasta käsin. Toisaalta olennaista on se, millaisia mahdollisuuksia nuorelle tarjoutuu vanhemman näkökulman ja reaktioiden tulkintaan. Lisäksi kiinnostavaa oli nuorten monipuoliset kännykälle annetut merkitykset. Kännykkä näyttäytyi nuorille erityisen tärkeänä välineenä esimerkiksi oman identiteetin rakentamisessa ja sosiaalisten suhteiden ylläpidossa. Tästä syystä sen käytön rajoittamiseen tähtäävät keskustelut voivatkin olla räjähdysherkkää aluetta, jossa vanhempien on tasapainoitava eri tavoin konfliktien välttämiseksi.

Suomalaisessa yhteiskunnassa isät kamppailevat monien roolien välillä. Yhteiskuntamme asettaa erilaisia haasteita ja odotuksia, ihanteita ja normeja isyydelle. Tämän takia isyyden muodot ovat moninaistuneet ja isät saavat itse määrittää oman isyytensä ehdot. Artikkelissa *Etäinen, autoritaarinen, tasavertainen ja epäroivä: Isyyden neljä tarinatyyppeä* tarkastellaan isien tuottamia kertomuksia isyydestä, keskittyen näiden sukupuolittuneihin käsityksiin. Tarinoista muodostettiin neljä isyyden tarinatyyppeä: etäinen isä, autoritaarinen isä, tasavertainen isä ja epäroivä isä. Nämä isäkertomukset hahmottavat

isyyden moninaista kenttää ja vastaavat paljon aikaisemmissa tutkimuksissa esiintyneitä isäkuvia. Tarinatyyppien sukupuolittuneet käsitykset vanhemmuudesta näkyivät tarinoiden sukupuoliroolikäsityksissä. Vastuullisen kasvattajaisän ja etäisen isän tarinatyyppit muodostuivat perinteisistä ja selkeistä sukupuoliroolikäsityksistä. Tasavertaisen ja epäroivän isän tarinatyypeissä selkeät ja perinteiset käsitykset sukupuolirooleista olivat kyseenalaistettu tai täysin muuttuneet.

Artikkelissa *Onko Suomessa liian hyvä olla? Ammattikoulussa opiskelevien nuorten suhtautumisesta maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen* tarkastellaan nuorten näkemyksiä maahanmuuttajista ja monikulttuurisuudesta osana suomalaista yhteiskuntaa. Artikkelissa peilataan aiempaa asennetutkimusta ammattikoululaisilta nyt eläytymismenetelmällä saatuihin tuloksiin. Tutkimuksen tuloksissa tulee esiin nuorten moninaiset suhtautumistavat maahanmuuttajiin, joiden arvot nähdään usein suomalaisesta poikkeavina välillä positiivisesti, mutta useimmiten negatiivisesti. Heidät esitetään usein suomalaisesta yhteiskunnasta hyötyjinä. Toisaalta tuloksissa tulee esiin myös se, että Suomessa eläminen ei aina ole lottovoitto edes kantaväestölle, saati siten maahanmuuttajille. Tutkimustuloksista välittyy niin maahanmuuttoon liittyvien käsitteiden muutos, median ja maahanmuuttopolitiikan rooli kuin kulttuurien väliset neuvottelut. Tulokset vahvistavat aiempia aihepiiriin liittyviä tutkimuksia ja lisäarvoa tuottaa tutkimuksen kohderyhmä: ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien näkemyksiä monikulttuurisuudesta ei ole aiemmin juuri tutkittu laadullisesti.

Tutkimuksen *Mullistaako laaja-alaisuus kouluopetuksen? Luokanopettajien käsityksiä vuoden 2016 opetussuunnitelmasta* kartoittaa luokanopettajien käsityksiä siitä, millaisena vuonna 2016 käyttöönotettu opetussuunnitelma näyttäytyy viiden vuoden kuluttua. Erityisenä kiinnostuksen kohteena ovat uudessa opetussuunnitelmassa ilmenevät laaja-alaisuus, monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä niiden rooli koulun arjessa. Tutkimuksessa pyrittiin avaamaan opettajien näkemyksiä uuden opetussuunnitelman mahdollisuuksista ja uhkista opetustyölle. Muutos ei ole aina toivottu eikä sen toteuttamiseen aina tarjota riittäviä resursseja. Erityisesti juuri resurssien, esimerkiksi laitteiden ja opetushenkilökunnan, puute ja opetussuunnitelman asettamat koventuneet

vaatimukset vaivasivat osaa opettajista. Toiveikkuus ja optimismi kuitenkin välittyi monista vastauksista, vaikka opetussuunnitelman käyttöönotto on vasta suhteellisen alussa. Osa tutkimukseen osallistuneista opettajista näki uuden opetussuunnitelman tarjoamat mahdollisuudet ja luotti siihen, että laaja-alaisuudesta ja monialaisista oppimiskokonaisuuksista tulee tulevaisuudessa luonteva osa koulun arkea.

Uusi opetussuunnitelma perustuu aktiiviseen oppimiskäsitykseen ja toiminnalliset menetelmät mainitaan useasti opetussuunnitelmassa. Artikkelin *Toiminnallinen opetus opettajan arjessa* tavoitteena on rakentaa ymmärrystä siitä, miten opettajat kokevat toiminnallisen opetuksen. Asiaa tarkastellaan opettajan näkökulmasta, eli millaisen roolin hän ottaa toiminnallisen opetuksen aikana. Lisäksi tutkimuksessa keskityttiin toiminnallisen opetuksen tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Tulokset osoittivat, että opettaja ottaa toiminnallisessa opetuksessa usein ohjaavan ja tarkkailevan roolin. Lisäksi huomattiin, että toiminnallisen opetuksen haasteita ovat tuen puute, fyysiset tekijät, kuten materiaali- ja tilaongelmat sekä stressi ajan hallinnasta. Toiminnallisen opetuksen todettiin olevan oppilaan oppimiselle ja oppilaiden yhteiselle oppimiselle ja kouluviihtyvyydelle mahdollisuus.

Artikkelissa *”Se vaikenee joka pelkää” Traumaattinen tieto ympäristökasvatuksessa* käsitellään ilmastonmuutosta traumaattisena tietona sekä tarkastellaan siihen mahdollisesti liittyviä defenssimekanismeja. Traumaattinen tieto on tietoa, jonka tiedostaminen on ahdistavaa ja siksi usein tiedostamattomasti torjuttua. Analyysin keskiössä on ympäristökäyttätymisen ja traumaattisen tiedon välinen yhteys. Aiheen tutkiminen on tärkeää, sillä ymmärrys ympäristökäyttätymisen perusteluista ja sen takana mahdollisesti vaikuttavista defenssimekanismeista voisi auttaa kehittämään ympäristökasvatusta. Pitkään on ajateltu, että ilmastonmuutoksesta opettaminen lisäisi ympäristötietoisuutta, mutta tiedon määrän lisäämisellä ei ole havaittu olevan tehokasta vaikutusta ympäristötietoisuuden kasvattamiselle. Traumaattisen tiedon käsite selittää osaltaan, miksi ympäristötieto ei aina kasva ympäristötietoisuudeksi ja siten näy ympäristöystävällisenä käyttätymisenä. Artikkelissa käsitellään sitä, miten traumaattinen tieto ilmastonmuutoksesta näyttäisi vaikuttavan ilmas-

tonmuutoksen kieltämiseen sekä analysoidaan millä tavoin eläytymismenetelmällä kerätyissä tarinoissa perustellaan ympäristökäyttötymistä.

Opetussuunnitelman monet tulkinnat Eläytymismenetelmäkertomuksia kasvatus-tieteiden tiedekunnasta -artikkelissa tarkastellaan henkilöstön ja opiskelijoiden tulkintoja opetussuunnitelman toteutumisesta ja osallistumisen mahdollisuuksista. Tuloksia peilataan Annalan, Lindénin ja Mäkisen (2016) jäsentämiin opetussuunnitelman käsitteellistämisen kategorioihin: opetussuunnitelma sisältöjen varmistajana, kompetenssien tuottajana, neuvotteluna tai valtaistumisena. Tämän tutkimuksen valossa teorian ja käytännön suhde näyttääytyy kompleksisena, ja ideaalina nähdään teoreettisen tiedon ja käytännön työn kiinteä vuoropuhelu. Parhaimmillaan opetussuunnitelma tukee yksilön valtaistumisen kokemuksia ja luo osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia sekä opiskelijoille että henkilöstölle.

Artikkelissa *Oppilaitoksista työpaikoille: työelämäyhteistyön haasteet ja mahdollisuudet ammatillisessa erityisopetuksessa* kartoitetaan erityisopettajien näkemyksiä opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen kehittymisen muutoksista vaativan erityisen tuen oppilaitoksessa. Tutkimuksessa käytettiin kolmea erilaista kehystymistä, joiden varioinnin avulla selvitettiin erityisopettajien käsityksiä opiskelijoiden oppimisesta ja osaamisen kehittymisen muutoksista ammatillisten opintojen aikana. Tarinoissa luotiin osaamisperusteisuuden ja integratiiviseen pedagogiikkaan liittyvää koheesiota oppilaitoksen ja työelämän välille, jota kuvattiin tarinoissa opiskelijoiden monipuolisena vertikaalisena ja horisontaalisena ammatillisen osaamisen kehittämisenä sekä formaaleissa että informaaleissa oppimisympäristöissä. Tulosten perusteella vaativaa erityistä tukea ammatillisessa kontekstissa tulisi edelleen kehittää, esimerkiksi opiskelijoiden yksilöllistä osaamisen kehittämistä tukevien hybridioppimisympäristöjen ja infrastruktuurin osalta. Vaativan erityisen tuen opetus vaatiikin toteutuakseen joustavia oppilaitoksen rakenteita sekä erityisopettajilta osaamisperusteista, integratiivisen pedagogiikan mukaista toimintakulttuuria, jotta asiakaslähtöinen vaativan erityisen tuen opetus mahdollistuu.

Myös ammatillisen opettajankoulutuksen suorittaneilta edellytetään valmiuksia ohjata erilaisten opiskelijoiden oppimista sekä valmiutta kehittää opetusalaansa. Artikkelissa *Substanssiasiantuntijasta alan opettajaksi: amma-*

tillinen opettajankoulutus opiskelijoiden kertomana tarkastellaan koulutuksen antia ammatillisille opettajaopiskelijoille sekä tarvittavia koulutuksen kehittämistarpeita opettajaopiskelijoiden kertomana. Tutkimuksessa arvioitiin koulutuksen vaikuttavuutta ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita koulutuksen onnistumisesta ja kehittämistarpeista. Koulutuksen vaikuttavuuden arviointia lähestyttiin soveltaen Niemen ja Kemmisin (1999) kommunikatiivista arviointia, jonka ulottuvuuksia ovat vaikuttavuuden tasot ja vaikuttavuuden funktiot. Tähän tutkimukseen mallia piti kehittää, jolloin syntyi kaksi vaikuttavuuden tasoa ja kaksi vaikuttavuuden funktiota. Tutkimuksessa keskityttiin koulutuksen onnistumisiin ja kehittämistarpeisiin. Tutkimustulokset osoittivat, että opiskelijat olivat kehittäneet opettajan ammattiin liittyviä valmiuksia tietojen, taitojen, itsetuntemuksen sekä yhteisöllisyyden alueella. Opettajan valmiuksien kehittymisen ja lisääntymisen tukemiseksi nykyisessä koulutuksessa nähtiin kehittämistarpeina yhteiskunnan muutokseen vastaaminen, koulutuksen järjestelyjen ja pedagogiikan kehittäminen sekä opiskelijoiden muutosvastarinnan vähentäminen. Työelämäyhteistyön ja osaamisen hyödyntäminen oli koulutuksessa onnistunut, mutta edelleen nähtiin tärkeänä sen lisääminen ja kehittäminen.

Lukiokoulutus on parhaillaan remontissa. Lukioon kohdistetaan monenlaisia uudistumiseen liittyviä vaatimuksia, joiden mukaan lukiossa tulisi mm. lisätä tiimityötä ja kehittää lukiosta yhä vahvemmin oppiva yhteisö. Oppimisen tulisi olla sekä yksilöllistä että yhteisöllistä, ja opiskelijan yksilölliseen ohjaukseen vaaditaan lisäresursseja. Oman paineensa luo korkeakouluhaun uudistus, jossa lukiossa saavutetuilla arvosanoilla on yhä suurempi merkitys jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Muutosvirrassa selviytyminen ja muutostyössä onnistuminen paranee, kun työyhteisö toimii professionaalisen oppivan yhteisön periaatteiden mukaisesti. Mitä lukion opettajat työyhteisöistä ajattelevat, millainen yhteisöllisyys ja millaiset yhteistyön muodot tukevat opettajien työyhteisöä? Tätä selviteltiin artikkelissa *Yhteisöllinen työkalutuuuri lukiossa: kollaboratiivisuutta, ammatillista yhteistyötä ja jaettava johtajuutta*.

Artikkelissa *Muutoksen johtaminen korkeakoulujen yhdistyessä: Viestintä, osallistaminen ja luottamus tutkimus- ja opetushenkilökunnan kertomuksissa* tarkasteltiin korkeakoulujen yhdistymisprosessia muutoksen johtamisen

ja sen sitouttamiskyvyn näkökulmasta. Eläytymismenetelmän avulla tutkimus- ja opetushenkilökunnalla oli mahdollista pohtia muutoksen johtamisen onnistumis- ja epäonnistumisvaihtoehtoskenaarioiden kautta sitä, millainen johtaminen sitouttaa muutokseen ja miltä korkeakoulu-yhteisön arki – johtamisen onnistuessa tai epäonnistuessa – tulevaisuudessa näyttää. Tulosten mukaan muutoksen johtamisessa on ollut puutteita. Onnistunut sitouttaminen muutokseen edellyttäisi johtamistyylin suunnanmuutosta siten, että viestintä ja osallistaminen olisivat tietoisesti valittuja johtamismetodeja. Tämä synnyttäisi luottamusta ja sitä kautta koko korkeakoulu-yhteisön sitoutumista muutokseen, jolloin Tampere3 voisi tuottaa odotettuja innovaatioita ja kilpailla menestyksekkäästi niin tiede-, tutkimus-, kuin opetuslalla sekä kansallisilla että kansainvälisillä korkeakouluareenoilla.

Työn, sen tekemisen tapojen ja osaamisvaatimusten kiihtyvät muutokset ovat olleet eri alojen tutkijoiden ja asiantuntijoiden kasvavan kiinnostuksen kohteina. Uusien teknologioiden ja työn muotojen on esitetty vaativan uudenlaisia taitoja ja osaamista haastaen samalla muodollisen koulutuksen käytännöt, tavoitteenasettelun ja oppimisen arvioinnin. *Tulevaisuustaidot ja Open Badges -osaamismerkit. Osaamismerkkien mahdollisuudet ja haasteet korkeakoulutuksessa* -artikkelissa tarkastellaan, millaisia tulevaisuustaitoja digitaalisten osaamismerkkien avulla voidaan tunnustaa ja millaisia perusteita tai esteitä merkkien hyödyntämiselle on löydettävissä muodollisessa koulutuksessa.

Tämä vertaisarvioituista artikkeleista koostuva teos on pääosin syntynyt Jari Eskolan fasilitoiman EskolaMEBS2.0-ryhmän työn tuloksena lukuvuonna 2017–2018 Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Ryhmää yhdisti paitsi kahden opintojakson (tutkielmaseminaari ja syventävä tutkimusmenetelmäkurssi) integroiminen toisiinsa niin myös tiukka yhteinen aikataulu, vahva motivaatio ja yhteisöllisyys; ryhmän vahva tuki ja asiantuntemus on ollut merkittävä kaikkien artikkelien synnyssä. Tämän joukon lisäksi mukaan oli rekrytoitu joukko tutkimusaiheiden asiantuntijoita. MEBS-nimi tulee tietenkin eläytymismenetelmän englanninkielisestä lyhenteestä (ks. Wallin ym. 2018).

Tutkimusartikkelien dokumentaatiokäytännöt noudattavat Kasvatus-lehden ohjeita, mutta artikkelien rakenteellisena ohjeistuksena on toiminut monia eläytymismenetelmäartikkeleita julkaisseen Liikunta & tiede -lehden ohjeet kirjoittajille. Artikkelit on kirjoitettu pääsääntöisesti tiukasti perinteisen IMRD-rakenteen mukaisesti. Viitekäytännöt ovat Kasvatus-lehden ja kirjoittajien panos on nk. Vancouver-ohjeen¹ mukainen ja kirjoittajien nimijärjestys määräytyy pääosin työpanoksen mukaan projektin vetäjää lukuun ottamatta.

Seuraavaksi sovellamme eläytymismenetelmää erityisesti kasvatustieteilijän työhön muuttuvissa oppimis- ja toimintaympäristöissä työnimellä *Kasvatustieteilijän ammatillista ja eettistä identiteettiä paikantamassa*. Mikäli olet kiinnostunut kirjoittamaan teokseen, niin kerro kiinnostuksestasi hyvissä ajoin (*jari.eskola(at)tuni.fi*). Vertaisarvioitavaksi tarkoitettut käsikirjoitukset tarvitaan viimeistään 30.4.2019.

¹ ”Artikkelin kirjoittajana oleminen edellyttää, että kirjoittajiksi ilmoitetuilla on merkittävä vaikutus artikkelin syntyyn siten, että he ovat osallistuneet sekä (1) tutkimuksen suunnitteluun tai tulosten analyysiin ja tulkintaan että (2) artikkelin kirjoittamiseen tai sen tieteellisen sisällön muokkaamiseen ja ovat lisäksi (3) hyväksyneet artikkelin lopullisen, julkaistavaksi tarkoitetun version. Lisäksi voidaan artikkelin kiitososassa mainita henkilöt, jotka ovat edesauttaneet tutkimuksen toteuttamista. Tarkemmat Vancouver-ohjeet, katso www.icmje.org.” (Liikunta & tiede 6/2016, numerointi MEBS-ryhmän; ks. myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositus 2018 Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen: <http://www.tenkin.fi/tenkin-ohjeistot>).

Kirjallisuus

- Eskola, J. 1990. Tulevaisuuden tutkimus ja Camel-bootsit – eli sosiaalipsykologin seikkailut tulevaisuuden tutkimuksen maailmassa. *Futura* 1, 6–13.
- Eskola, J. 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampere: TAJU.
- Eskola, J. 1998. Eläytymismenetelmä sosiaalitutkimuksen tiedonhankinta menetelmänä. Tampere: TAJU.
- Eskola, J. 2006. Kaksi tapaa kirjoittaa tutkimusta. *Kasvatus* (37) (3), 292–300.
- Eskola, J., Mäenpää, T. & Wallin, A. 2017a. Digitalisoitua ja monikielistyvä eläytymismenetelmä aikamme muutosten tutkimusvälineenä. Teoksessa J. Eskola, T. Mäenpää & A. Wallin (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017*. Perusteema ja 11 muunnelmaa. Tampere: Tampere University Press, 6–14.
- Eskola, J., Mäenpää, T. & Wallin, A. (toim.) 2017b. *Eläytymismenetelmä 2017*. Perusteema ja 11 muunnelmaa. Tampere: Tampere University Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J., Virtanen, S. & Walin, A. 2018. Tiedettä tarinoista: Eläytymismenetelmän käyttö ja soveltaminen. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. Jyväskylä: PS-viestintä, 63–77.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. *KvaliMOTV*. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/kvalimotv.html. (Luettu 1.1.2018).
- Wallin, A., Helenius, J., Saaranen-Kauppinen, A. & Eskola, J. 2015. Eläytymismenetelmän ensimmäiset kolme vuosikymmentä: menetelmällisestä erikoisuudesta vakiintuneeksi tutkimusmetodiksi. *Kasvatus* 46 (3), 247–259.
- Wallin, A., Koro-Ljungberg, M. & Eskola, J. 2018. The Method of Empathy-Based Stories. *International Journal of Research & Method in Education*. <https://doi.org/10.1080/1743727X.2018.1533937>.